

DEF Bulletin

Časopis Dunajského environmentálneho fóra

1 / 2004

*Mokrade v ohni
Dunajská delta
Novinky*

Impressum

Bulletin DEF je oficiálnou publikáciou Dunajského environmentálneho fóra (DEF).

Tento Bulletin prispieva k poslaniu Dunajského environmentálneho fóra: „Chrániť rieku Dunaj spolu s jej prítokmi, ich biodiverzitu a prírodné zdroje prostredníctvom spolupráce vládneho a mimovládneho sektora a miestnych obyvateľov pri presadzovaní udržateľného využívania prírodných ekosystémov.“

Bulletin DEF je rozširovaný všetkým záujmovým skupinám. V elektronickej podobe je dostupný na internetovej stránke **www.de-forum.org** (v angličtine).

Viac informácií získate na adrese:

Sekretariát DEF

Rytierska 2

SK – 841 10 Bratislava

Tel.: + 421 2 654 561 13

Fax: + 421 2 657 300 50

E-mail: def@changenet.sk

Editor anglickej verzie: Milan Vogrin, milan.vogrin@guest.arnes.si

Design: Marginalija, d.o.o., Slovinsko

Názory autorov článkov nemusia vždy odrážať názory DEF a editora.

Toto číslo DEF Bulletinu vyšlo za podpory UNDP/GEF v rámci Dunajského regionálneho projektu.

V tomto čísle nájdete:

Editorial Milana Vogrina	3
Vypaľovanie trsti – drastické ničenie prírodných stanovišť Marko Tucakov	4
Rozvoj infraštruktúry ohrozuje biologickú diverzitu v bulharskom úseku Dunaja Stanislava Bošnjakova	5
Kto sa stará o riekú Muru v Chorvátsku? Siniša Golub	6
Nový národný koordinátor DEF v Maďarsku Béla Kalocsa a Enikő Anna Tamás ..	7
Dunajská delta v ohrození Petruta Moisi	7
Prvý európsky šampiónat v žabkách Irma Popovič	8
Voda – hlavná inšpirácia Mladých výskumníkov z mesta Bor Dragan Randjelovič	9
Stavba kanála Dunaj – Odra – Labe bude porušovať smernice EÚ a medzinárodné konvencie Jaroslav Ungerma a Pavel Příbyl ..	9
Deň Zeme v rumunskom meste Baia Tatiana Done	10
Recyklácia elektrárenského popola Jovica Veljučić-Kerčulj	11
Zasadanie Slovinsko-rakúskej komisie pre riekú Dravu Milan Vogrin	12
Zaujímavosti	12

Milí čitatelia, priatelia a kolegovia!

Tento rok je pre mnohých z nás výnimočný. Pre mňa osobne má veľký význam, pretože som začal pracovať na nových úlohách pre DEF. Jednou z nich je aj práca editora pre DEF Bulletin. Rok 2004 je však dôležitý aj pre štyri podunajské krajiny (Česká republika, Maďarsko, Slovensko a Slovinsko), ktoré sa 1. mája pripojili ku krajinám Európskej únie. Spolu s dvoma „starými“ krajinami EÚ, Rakúskom a Nemeckom, dunajské povodie teraz zahŕňa 6 členov EÚ (dokonca viac, ak počítame krajiny ako Taliansko a Poľsko, ktoré sa povodia Dunaja iba „dotýkajú“). Ak sa pohráme s číslami, vidíme, že až 40 % krajín EÚ dnes patrí k povodiu rieky Dunaj. Verím, že budeme schopní využiť túto príležitosť a nájsť cestu k otvoreniu „finančných brán“ v Bruseli.

Samozrejme, tento rok má veľký význam aj pre riekú Dunaj. V roku 2004 totiž uplynie 10 rokov od podpísania Dohody o ochrane rieky Dunaj. Na výročie, ktoré pripadá na 29. júna (Deň Dunaja), sa v celom povodí uskutočnilo množstvo rôznych aktivít, o ktorých sa dočítate v ďalšom čísle Bulletinu DEF.

A nakoniec netreba zabudnúť na zmenu štýlu a grafiky obálky a najmä článkov. Ale to ste si už určite všimli. Veľmi rád uvítam akékoľvek vaše názory na tieto zmeny.

V tomto čísle Bulletinu DEF nájdete množstvo reportáží z rôznych regiónov. Vrelo vám odporúčam venovať pozornosť článku Marka Tukovica o vypaľovaní trsti v Srbsku. Tento problém sa totiž týka aj ďalších krajín, a to aj napriek tomu, že vypaľovanie porastov trsti je všade nelegálne. Aspoň na chvíľu sa zamyslite, koľko živočíchov zahynie pre tento hlúpy zvyk. A kde sú všetky tie úrady a inštitúcie, ktoré majú v kompetencii zasiahnuť alebo prijať určité opatrenia?

Teším sa na vaše príspevky do budúceho čísla!

Váš nový editor

Vypaľovanie trsti – drastické ničenie prírodných stanovišť

Trst' obyčajná

Trst' obyčajná, *Phragmites communis*, rastie v plytkých pobrežných zónach sladkovodných vôd, v zaplavovaných oblastiach a lokalitách vystavených trvalému vplyvu podzemných vôd. Na vhodných typoch pôd, ako sú napríklad aluviálne pôdy, tvorí rozsiahle, husté a väčšinou dominantné porasty, ktoré vytvárajú prostredie pre obrovské množstvo druhov stavovcov a bezstavovcov, ktoré tu hniezdia, rozmnožujú sa a nachádzajú potravu. Dokonca aj miesta pokryté suchou trstou (pred začiatkom vegetačného obdobia) sú nesmierne cenné pre množstvo druhov vtákov a bezstavovcov, ktoré tu nachádzajú potravu a úkryt. Porasty trsti, pomerne rozšírené pozdĺž riek a jazier v celom miernom pásme, sú veľmi zraniteľné. V minulých storočiach utrpeli veľké straty, najmä čo sa týka ich rozlohy a kvality. Na vine boli najmä rôzne odvodňovacie projekty s cieľom zmeniť močiarne a zaplavované územia na ornú pôdu. Zvyšky kedyśi rozsiahlych trstových porastov sú však aj dnes v neustálom ohrození.

Vypaľovanie trsti

Masívne vypaľovanie trsti okolo prírodných, ale aj sekundárnych mokradí je veľmi rozšírený problém v celej Vojvodine (severná provincia Srbska). Porasty trsti sa vypaľujú každý rok skoro na jar, hneď ako sa roztopí posledný sneh, napriek tomu, že neexistuje žiadny dôvod alebo potreba ich likvidácie. Okrem toho je vypaľovanie trsti podľa zákona o ochrane prírody a poľovníctve prísne zakázané. Dôsledky vypaľovania trsti sú pre voľnú prírodu veľmi brutálne a majú závažný vplyv na biodiverzitu – v plameňoch zahynú mladé rastliny a bezstavovce, sú zlikvidované vtáčie hniezda s prvými mláďatami. V súvislosti s jarným vypaľovaním suchých porastov nemožno zabudnúť ani na riziko ohrozenia zdravia ľudí.

Rybník Kolut

Vo Vojvodine, kde pomerne rozsiahle trstové porasty stále pokrývajú obrovské územia riečnych nív, prežitie určitej populácie 37 vtá-

čích druhov priamo závisí od existencie rozľahlých zaplavených trstových porastov („zmes“ suchých a zelených rastlín), ktoré sú ich jediným prostredím vhodným na rozmnožovanie. Počet druhov, ktoré si vyberajú toto prostredie na hniezdenie alebo ho využívajú na odpočinok počas migrácie, je však oveľa väčší – presahuje dve tretiny vtáčích druhov zaznamenaných v provincii Vojvodina či dokonca v celom Srbsku.

Vzhľadom na likvidáciu značnej časti prirodzených mokradí pozdĺž riek vo Vojvodine v súčasnosti plnia ich úlohu rybníky (najmä čo sa týka vodných vtákov) – tieto miesta sú bohaté na potravu a vegetáciu vďaka semiextenzívnemu systému chovu rýb. Dnes sú tieto oblasti veľmi hodnotnými sekundárnymi mokradami, ktorých význam pre ochranu biodiverzity ďaleko prevyšuje niektoré známejšie prírodné rezervácie.

Príkladom je rybník Kolut (založený v roku 1950, veľkosť 200 ha), ktorý poskytuje množstvo útočísk na relatívne malom území: doteraz tu bolo zaznamenaných 165 druhov vtákov, 45 z nich sa tu dokonca rozmnožuje. Vďaka vysokej ekologickej hodnote (najmä pokiaľ ide o avifaunu) boli rybníky v roku 2000 zaregistrované ako súčasť významného vtáčieho územia Gornje Podunavlje na základe štandardov organizácie BirdLife International.

Rybník Kolut je najvýznamnejším miestom hniezdenia husí divej v krajine, rovnako ako je dôležitou lokalitou pre zmiešané kolónie volavky bielej a volavky purpurovej. Všetky tieto druhy však závisia od existencie rozsiahlych porastov trsti, ktorá býva na jar rok čo rok bezohľadne vypaľovaná práve v období začínajúceho sa reprodukčného cyklu. Hniezdiace páry preto často zanechávajú svoje hniezda a úplne opúšťajú túto lokalitu. Nepomáha ani to, že všetky tieto druhy vtákov sú prísne chránené. A ich ochrana, samozrejme, zahŕňa aj prísny zákaz ničenia ich prostredia.

Čo môžeme urobiť?

Jediný spôsob, ako zastaviť tieto „malé ekologické katastrofy“, ktoré sa pravidelne opakujú každú jar, je efektívnejšia kontrola dodržiavania zákonov. Zodpovedné orgány musia

Apatin atar. Autor Boris Erg

byť pripravené a schopné zastaviť ich šírenie. Najnaliehavejšou úlohou v oblasti ochrany prírody je v súčasnosti zabezpečenie praktických opatrení, ktoré sú potrebné na ochranu druhov a ich prostredia. V opačnom prípade je ochrana prírody iba legislatíva „na papieri“. Štátne orgány v Srbsku sú však v tejto veci, ktorá sa nachádza na konci zoz-

Velika Bara. Autor Boris Erg

namu štátnych priorít, ľahostajné. A neobjavuje sa ani záblesk pozitívnej zmeny v budúcnosti.

*Marko Tucakov
The Bird Study and Protection Society
of Vojvodina, Serbia and Montenegro
mtucakov@eunet.yu*

Rozvoj infraštruktúry ohrozuje biologickú diverzitu v bulharskom úseku Dunaja

Veľké dopravné a energetické projekty ohrozujú biodiverzitu v bulharskom povodí Dunaja. Niektoré projekty, považované bulharskou vládou z ekonomického hľadiska za veľmi dôležité, by doslova zničili ochrannárske aktivity národných úradov a mimovládnych organizácií, ktoré už boli podporené nemalými finančnými sumami od darcov z rôznych krajín a medzinárodných inštitúcií.

Vláda vidí napríklad vo výstavbe atómovej elektrárne v meste Belene jednoznačný prínos, ale negatíva tejto stavby, vrátane negatívnych dôsledkov na riekou Dunaj prehlíada (Belene sa nachádza asi 80 km juhozápadne od Ruse, na hranici Bulharska a Rumunska, ktorú tvorí Dunaj). Výstavba tejto elektrárne vyžaduje vyťaženie inertného materiálu z rieky, odvodňovacie práce a výstavbu hrádze, ktorá môže mať za následok zvýšenú sedimentáciu a pokles samočistiacej schopnosti rieky. Územie, kde sa má elektráreň stavať, sa nachádza v blízkosti ostrovného komplexu Belene – ramsarskej lokality, ktorá bola navrhnutá ako „vodohospodársky významné povodie“ podľa Rámcovej smernice EÚ o vode. Ak bude elektráreň postavená, jej prevádzka bude spôsobovať tepelné znečistenie rieky, čo je predpokladom pre rýchly rast rias a eutrofizáciu, čo by v konečnom dôsledku zvýšilo súčasné znečistenie živinami. V prípade nukleárnej havárie by boli riečne ekosystémy rádioaktívnou vodou totálne zničené.

Aj v ďalšej významnej prírodnej oblasti na Dunaji, v Národnom parku Persina (táto oblasť bola tiež navrhnutá na „vodohospodársky významné povodie“ podľa Rámcovej smernice EÚ o vode), by sa prejavili negatívne

dôsledky infraštruktúrnych projektov v prípade realizácie určitých opatrení na zlepšenie splavnosti dolného toku Dunaja. Výstavba plavebného kanála by mohla viesť k zhoršeniu kvality prírodných stanovišť, pretože akumulácia sedimentov a postupné zanášanie bahnom by zmenšili rozlohu pôvodných mokradí a zabránili tvorbe nových vodných útvarov. Dlhodobý efekt takýchto projektov by určite viedol k zmenám v migračných trasách rýb a k neustálemu vyrušovaniu vtákov lodnou dopravou počas hniezdenia. Vodné cesty, ktoré sa považujú za udržateľnú alternatívu k cestnej doprave (nie iba v rámci Európskej únie v jej stratégii trvalo udržateľného rozvoja), predstavujú veľkú hrozbu pre biodiverzitu na dolnom toku Dunaja.

*Stanislava Bošnakova
CEIE, Bulharsko
E-mail: ceie@iterra.net*

Kto sa stará o rieku Muru v Chorvátsku?

Správa okresu Medžimurije (na severe Chorvátska, na hraniciach s Maďarskom a Slovinskom) sa 18. apríla 2001 rozhodla chrániť územie okolo rieky Mury ako veľmi významnú prírodnú oblasť. Odvtedy uplynuli tri roky a miestne úrady nevydali žiadne informačné či propagačné materiály, ktoré by sa týkali ustanovenia ochrany tejto oblasti. V skutočnosti sa pre ochranu rieky Mury neurobilo vôbec nič. Nečinnosť úradov bola hlavným podnetom pre mimovládnu organizáciu ZEO Nobilis vyhlásiť Deň Medžimurija na rieke Mure. Cieľom tohto dňa je spopularizovať ochranu Mury ako najdôležitejšieho prírodného prvku oblasti Medžimurija. Počas troch rokov od formálneho vyhlásenia chránenej oblasti na rieke Mure, od apríla 2001 do apríla 2004, bol v Chorvátsku schválený zákon na ochranu prírody, avšak úrady okresu Medžimurije, ktoré pô-

vodne ochranu Mury navrhli a ktoré by mali byť za implementáciu tohto zákona právne zodpovedné, neurobili stále nič pre lepšie informovanie verejnosti. Takisto nebol ustanovený žiadny úrad ani inštitúcia, ktoré by mohli danú chránenú oblasť spravovať.

Oslava Dňa Medžimurija sa prvýkrát uskutočnila 18. apríla 2004 v spolupráci s rybárskymi združeniami, ktoré pôsobia v chránenej oblasti okolo tejto najsevernejšej rieky v Chorvátsku. Celodenný program oslavy, ktorá sa konala v obci Žabnik a zúčastnilo sa na nej asi 100 ľudí, bol veľmi bohatý. Uskutočnili sa prednášky o prírodných krásach a hodnotách rieky Mury a exkurzie so sprievodcom okolo jedného z najzachovanejších mŕtvych ramien Mury známeho ako Žabnicka meka.

O túto akciu prejavili veľký záujem miestne médiá na rozdiel od úradníkov zodpovedných za ochranu tejto oblasti, ktorí slávnosť ignorovali. Rieka Mura však tečie ďalej a potreba informovať verejnosť o tejto chránenej oblasti je dôležitejšia ako kedykoľvek predtým. Zodpovedné okresné úrady nerobia nič pre propagáciu chránenej oblasti. Takže sa dá predpokladať, že miestni obyvatelia, žijúci na hraniciach chránenej oblasti, nebudú rešpektovať ochranné opatrenia, keďže ani nevedia o jej existencii.

*Siniša Golub, ZEO Nobilis, Vrtna 1,
Šenkovec, 40 000 Čakovec
E-mail: zeonobilis@yahoo.com*

Účastníci oslavy Dňa Medžimurija na rieke Mure

Nový národný koordinátor DEF v Maďarsku

Maďarsko má od 1. januára 2004 nového národného koordinátora Dunajského environmentálneho fóra – regionálnu spoločnosť ochrany prírody BITE z juhomaďarského mesta Baja. Táto organizácia, združujúca väčšinou mladých ľudí, bola založená v januári 1995 na účely ochrany prírody v meste Baja a v jeho okolí. Aktivity BITE sú väčšinou zamerané na ochranu mokradí a biotopov nivy Dunaja. BITE má v súčasnosti 32 členov, medzi ktorými sú odborníci na vodné hospodárstvo a poľnohospodárstvo, učitelia biológie, geografie, ekológie a fyziky. Hlavnou cieľovou skupinou všetkých aktivít sú študenti od 14 do 24 rokov.

Po prevzatí zodpovednosti za koordináciu aktivít DEF v celom Maďarsku začala BITE posilňovať národnú sieť Dunajského environmentálneho fóra. Podarilo sa nám získať dvoch nových členov – mimovládnu organizáciu Holocén z mesta Miskolc a organizáciu Dráva Federation z mesta Gyékényes.

Našími hlavnými projektmi sú: monitoring a výskum bociana čierneho (*Ciconia nigra*), orliaka morského (*Haliaeetus albicilla*), monitoring vodného vtáctva na Dunaji a v jeho nive, obnova zaplavovaných území v oblasti centrálného Dunaja a ochrana lužných lesov. Úzko spolupracujeme s MME/BirdLife Hungary, Mládežníckym centrom v meste Baja, s niekoľkými miestnymi školami, vodohospodárskymi organizáciami a so Správou Národného parku Dunaj-Drava.

Viac informácií nájdete na <http://bitebaja.tripod.com>

*Béla Kalocsa, prezident,
a Enikő Anna Tamás, koordinátor
E-mail: def@baja.hu*

Dunajská delta v ohrození

„Ukrajinské úrady začali stavebné práce na deštruktívnom projekte vodnej cesty priamo v biosférickej rezervácii Dunajská delta.“

Napriek všetkým protestom, národným a medzinárodným, vládny aj mimovládny, ukra-

jinské úrady zlyhali v plnení záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohôd, najmä tých, ktoré sa týkajú informovanosti a konzultácie so zainteresovanými stranami. Ukrajinská vláda ignorovala okrem svojich vlastných národných zákonov a predpisov Dohovor o ochrane Dunaja, Bonnský dohovor, Aarhuský dohovor, Ramsarský dohovor a Espoo dohovor. V utorok 11. mája 2004 ukrajinská vláda oficiálne začala stavebné práce, a to prostredníctvom nemeckej spoločnosti Josef Mobius Bau AG.

Tento veľmi kritizovaný projekt má za cieľ vyhubiť navigačný kanál pozdĺž kanála Bystroje, a to priamo uprostred prírodnej rezervácie. Táto vnútrozemská vodná cesta sa nachádza v ukrajinskej časti dunajskej delty pri ramene Kilija. Začína sa na sútoku ramien Kilija a Musura na rumunsko-ukrajinskej hranici a vedie až k Čiernemu moru na severe spoločnej hranice.

V rokoch 2003 a 2004 sa na celom svete uskutočnili rôzne stretnutia a akcie na podporu požiadaviek ochrancov prírody. Niektoré z nich určite stoja za povšimnutie:

1. Správa Ramsarskej misie – túto správu publikovala v októbri 2003 spoločná misia Ramsar – UNESCO v ukrajinskej časti delty Dunaja. Naznačovalo sa v nej, že výber kanála Bystroje na stavbu vodnej cesty predstavuje najhoršie možné riešenie. Bola predložená žiadosť o komplexné posúdenie vplyvov na životné prostredie, ktorú však ukrajinská vláda ignorovala. Správa je k dispozícii na http://www.ramsar.org/ram_rpt_53e.htm.

2. V novembri 2003 sa do daného procesu zapojila Medzinárodná komisia na ochranu Dunaja (ICPDR), keď sa v rumunskom meste Piatra Neamt zúčastnila na rokovaní o cezhraničnom vodnom manažmente s úradmi zodpovednými za implementáciu príslušnej medzivládnej rumunsko-ukrajinskej dohody.

3. Protesty medzinárodných mimovládnych organizácií – jedna z najväčších európskych ekologických organizácií Dunajské environmentálne fórum (DEF) vydala vyhlásenie nazvané „Save Bystroje Appeal“ a Svetový fond na ochranu prírody (WWF) vydal o tomto probléme tlačovú správu.

4. Prezentácia problému rumunskou vládou na zasadnutí zmluvných štátov Espoo dohovoru v júni 2004.

5. V priebehu tzv. Zeleného týždňa, ktorý sa uskutočnil v júni 2004 v Bruseli a ktorého predsedníčkou bola prezidentka ICPDR Catherine Day, sa tento projekt objavil v programe rokovania v rámci špeciálneho seminára venovaného rieke Dunaj.

Pomôžte zachrániť jedinečnú prírodu v dunajskej delte. Kontaktujte ukrajinské veľvyslanectvo vo vašej krajine a vyjadrite svoju nespokojnosť s týmto projektom – zoznam veľvyslanectiev nájdete na adrese <http://www.seu.ru/projects/eng/dunay/embassy.htm>.

Petruta Moisi
E-mail: eco@cceg.ro, ECCG, Rumunsko
www.cceg.ro

Prvý európsky šampionát v žabkách

Chorvátske mimovládne organizácie Liga za rieku Dravu a Zelená akcia s podporou chorvátskej pobočky WWF zorganizovali 21. marca 2004 prvý európsky šampionát v žabkách. Súťaž sa uskutočnila v oblasti Beli Kipi neďaleko mesta Varaždin na severe Chorvátska, pri hraniciach s Maďarskom a Slovinskom. Táto hra spočíva v počte „skokov“, ktoré urobí kamienok odrážajúci sa od vodnej hladiny. Súťaž bola organizovaná ako súčasť kampane „Zachráňte rieku Dravu“, ktorej cieľom je zastaviť nelegálnu a z ekologického hľadiska katastrofálnu ťažbu štrku z koryta a z brehov rieky Dravy, čo vedie k premene rieky na „mŕtvu“ kanál. Aj preto sa šampionát odohral pod heslom „Vráťte štrk naspäť Drave“, čím boli myslené kamienky vhadzované do vody.

Na akcii sa zúčastnilo celkovo 70 ľudí, z ktorých 30 sa aktívne zapojilo do hry. Súperi a diváci sa zišli z miest ako Varaždin, Čakovec, Záhreb, Viedeň a Budapešť, ale aj z ostatných častí oblasti Medžimurije a Varaždin. Víťazom sa stal pán Arno Mohl z Viedne. V juniorskej kategórii sa najviac darilo 11-ročnému Mikovi Lesarovi.

Šampionát slávnostne otvoril prednosta okresného úradu Zvonimir Sabati za prítomnosti starostu Varaždina Janka Pavliča. Sme

veľmi radi, že významní predstavitelia miestnej samosprávy prišli podporiť našu kampaň a že prejavili záujem o prírodné hodnoty rieky Dravy.

V dôsledku veľmi chladného a veterného počasia sa všetci súťažiaci vydali po obede do mesta Varaždin, kde strávili popoludnie prehliadkou pamiatok tohto nádherného barokového mesta.

Chceli by sme tento šampionát uskutočniť aj v budúcom roku a naším cieľom je organizovať túto súťaž každý rok, dokonca aj po skončení ťažby štrku v rieke.

Takže dovidenia v roku 2005!

Irma Popovič
Zelena Akcija, Frankopanska 1, B.O. 952,
10 000 Zagreb, Chorvátsko
E-mail: irma@zelena-akcija.hr

Príprava na súťažný hod...

Voda – hlavná inšpirácia Mladých výskumníkov z mesta Bor

Hlavné aktivity ekologickej organizácie Mladí výskumníci zo srbského mesta Bor (mesto sa nachádza juhovýchodne od Belehradu blízko hranice s Bulharskom) boli od jej založenia v roku 1976, vždy veľmi úzko spojené s ochranou vody a brehov riek Timok, Crni Timok, Borska a Kriveljska, ktoré sa nachádzajú v povodí Dunaja.

*Rieky Kriveljska (vľavo) a Borska (vpravo).
Archív JRSB*

Po takmer dvoch desaťročiach aktivít zameraných na organizovanie pracovných táborov, ekologických školení a výskum kvality vody sa v roku 1993 začal komplexný projekt nazvaný „Ekologický výskum borského regiónu“. Počas piatich rokov trvania projektu, na ktorom sa podieľalo viac ako 60 odborníkov zo všetkých vedeckých inštitúcií v Srbsku, bolo vypracované veľké množstvo odborných publikácií, správ a odporúčaní pre ochranu biodiverzity, geodiverzity a na zníženie znečistenia rieky Borska. Bol založený ekologický inštitút ako základňa pre mladých ľudí, ktorí sa chcú zapojiť do vedeckovýskumných aktivít.

V roku 1997 bol ako súčasť ekologického inštitútu založený medzinárodný mládežnícky tábor „MORIEK“. Odtedy každý rok mladí ľudia zo zahraničia prichádzajú pracovať na hydrologickom výskume rieky Crni Timok a spolupodieľať sa na zlepšovaní prírodného prostredia kaŕonu Zlot, jaskýň a brehov riek Zlot a Brestovačka. Tento rok bude program tábora rozšírený o aktivity v pohorí Stol, Veliki a Mali

Krš. Hydrologický výskum bude zameraný na negatívne vplyvy sústavy vodných elektrární Bogovina a jej umelej akumuláčnej nádrže na životné prostredie.

Mladí výskumníci tento rok začali aj novú iniciatívu zameranú na implementáciu „Miestneho ekologického akčného plánu“ pre mesto Bor a borskú oblasť. V tomto akčnom pláne, prijatom v roku 2003, je zásobovanie vodou a ochrana vody druhou najdôležitejšou prioritou z desiatich (prvou je znečisťovanie ovzdušia).

*Dragan Randjelovič, prezident
E-mail: mibor@ptt.yu
www.etos.co.yu/mibor*

Stavba kanála Dunaj – Odra – Labe bude porušovať smernice EÚ a medzinárodné konvencie

Smernica EÚ o vtákoch a Smernica EÚ o biotopoch

Európska ekologická sieť Natura 2000 má vzniknúť ako realizácia Smernice EÚ o vtákoch (79/409/EEC) a Smernice EÚ o biotopoch (92/43/EEC). Povinnosti vyplývajúce z týchto smerníc budú platiť pre Českú aj Slovenskú republiku ako nových členov EÚ.

Mnohé časti povodia, ktorými by viedol navrhovaný kanál Dunaj – Odra – Labe (KDOL), sú domovom chránených druhov a ich rozsiahlych biotopov zapísaných v Dodatkoch k Smernici EÚ o vtákoch a k Smernici EÚ o biotopoch. Mnohé z týchto oblastí sú už vybrané alebo navrhované na ochranu v rámci siete Natura 2000. Výstavba prieplavu dlhého približne 1 700 – 2 000 km dlhého prieplavu (vrátane nevyhnutných prác na splavenie Odry a Labe) by mohla podľa najhoršieho variantu priamo či nepriamo ohroziť územia chránené alebo navrhované na ochranu v piatich štátoch – v Rakúsku, na Slovensku, v Českej republike, v Poľsku a v Nemecku. Celkove by mohlo dôjsť k zásahom do chránených území s celkovou plochou 460 000 hektárov.

Medzinárodné zmluvy

Výstavba prieplavu by bola – s pravdepodobnosťou blížiacou sa k istote – v rozpore s Dohovorom o ochrane európskych voľne žijúcich

organizmov a prírodných stanovišť (Bernský dohovor) a s Dohovorom o mokradiach majú-
cich medzinárodný význam predovšetkým
ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský
dohovor). Kanál Dunaj – Odra – Labe (KDOL)

*Doteraz neregulované úseky rieky Moravy
sú ohrozené plánovanou výstavbou kanála
Dunaj – Odra – Labe*

by sa dotýkal šiestich lokalít chránených pod-
ľa Ramsarského dohovoru v Rakúsku, v Čes-
kej republike, na Slovensku a v Poľsku. Šies-
ta konferencia zmluvných strán Ramsarského
dohovoru v roku 1996 v dôsledku obáv z mož-
ných vplyvov KDOL na lokality chránené podľa
Ramsarského dohovoru prijala odporúčanie,
ktoré „vzýva vlády Rakúska, Českej repub-
liky a Slovenskej republiky, aby pri rozhodovaní
o výstavbe KDOL zväžili skutočnosť, že
tento prieplyv by negatívne zmenil ekologic-
kú povahu piatich lokalít v týchto štátoch,
ktoré sú chránené podľa Ramsarského doho-
voru.“ Bez ohľadu na túto skutočnosť sa v dot-
knutých krajinách neurobilo nič, čo by tieto
obavy, podložené oficiálnym odporúčaním Ram-
sarského dohovoru, zmiernilo.

Rámcová smernica EÚ o vodách

Náhle zmeny v riečnej morfológii a hydrologii
spôsobené výstavbou KDOL a ich následné
vplyvy na prírodu, biotopy a rastlinné či živo-
číšne druhy v regióne sú v rozpore s princí-
pom trvalo udržateľného vodného hospo-
dárstva, ktorý je obsiahnutý a vyžadovaný
v Rámcovej smernici EÚ o vodách. Okrem
toho by výstavba KDOL zhoršovala šance Slo-
venska, Rakúska, Českej republiky, Poľska
a potenciálne aj Nemecka splniť celkový cieľ
smernice, čo znamená dosiahnuť „dobrý eko-

logický a chemický stav“ všetkých vôd do
roku 2015.

Ďalšie informácie nájdete na:
[http://www.hnutiduha.cz/publikace/infolisty/
pdf/canal_position_paper.pdf](http://www.hnutiduha.cz/publikace/infolisty/pdf/canal_position_paper.pdf)

*Jaroslav Ungerman, Únia pre rieku Moravu
jaroslav.ungerman@ecn.cz
Pavel Příbyl, Hnutie DÚHA
pavel.pribyl@hnutiduha.cz*

Deň Zeme v rumunskom meste Baia

Aktivity k tohtoročnému Dňu Zeme v meste
Baia (nachádza sa v správnej oblasti Suceava
v Bukovine na severovýchode Rumunska) boli
neobyčajne rôznorodé, zahŕňajúce obnovu rieč-
nych brehov, akcie zamerané na zníženie množ-
stva odpadov či environmentálnu výchovu.

Jedna z mnohých sprievodných aktivít si zaslúži mimoriadnu pozornosť:

„Viac ako 250 detí z troch základných škôl
v meste Baia sa 22. apríla zúčastnilo na našej
špeciálnej kampani – sadení stromov,“ uvied-

Deň Zeme v meste Baia

la Tatiana Done zo Speleologickeho klubu Bukovina (členská organizácia DEF). Výsledkom je viac ako 5 000 stromčekov zasadených v hlavnom parku v meste Baia a v okolí spomínaných základných škôl – jedlí, smrekov a javorov horských, ktoré pomôžu spevniť hlinité brehy riečky Moldova (prítok rieky Siret).

Baia často trpí veľkými záplavami, ktoré spôsobujú množstvo škôd vrátane erózie pôdy. Čerstvo vysadený pás lesa sa v budúcnosti stane „ochranným štítom“ proti jarnému eróznemu pôsobeniu vôd Moldovy. „Účastníci prejavili veľké nadšenie a zručnosť pri hĺbení jám, sadení stromčekov a poskytovaní informácií miestnym obyvateľom, najmä o kvalite vôd, vzduchu a zdravom životnom prostredí,“ informovala Tatiana. Akciu zorganizoval Speleologický klub Bukovina ako súčasť dohody o spolupráci uzavretej s miestnou správou lesov (ktorá poskytla semenáčky stromčekov) a koordinovanej učiteľom histórie Ioanom Natom. Takisto bola uzavretá dohoda o monitorovaní agátov zasadených v predchádzajúcich rokoch a o možnosti ďalšej výsadby stromov v budúcich rokoch.

Na skládke popola

Tatiana Done
Fundatia de Speologie Club Speo-Bucovina
Suceava (Speleologický klub Bukovina,
Suceava), O.P.4, C.P.75, Suceava 5800,
Rumunsko
E-mail: adone@speo.org.ro

Recyklácia elektrárenského popola

Mimovládna organizácia Miestna agenda 21 zo srbského mesta Kostolac, ktoré sa rozkladá na brehoch Dunaja 60 km východne od Belehradu, začala aktivity smerujúce k revitalizácii mesta a jeho okolia.

Kostolac je jedno z najviac znečistených miest v Srbsku. Je to dôsledok existencie tepelnej elektrárne a povrchovej ťažby uhlia v blízkosti tohto mesta. Ukladanie elektrárenského popola na obrovské skládky (doteraz tu bolo uložených 28 miliónov ton na rozlohe 210 hektárov), nejestvujúce filtračné zariadenia na komínoch elektrárne a zastaraná technológia elektrárne predstavujú najväčší ekologický problém pre občanov mesta a, samozrejme, aj pre miestnu flóru a faunu. Silné vetry odnášajú zo skládok ročne 1 milión ton popola po celej oblasti, ktorá je domovom viac ako 100 000 ľudí.

Mimovládne organizácie z mesta Kostolac sa usilujú obmedziť a nakoniec úplne odstrániť tento ekologický problém. Miestna agenda 21 iniciovala pilotný projekt recyklácie popola uloženého na elektrárenských skládkach s cieľom zabezpečiť kontrolované nakladanie s popolom a odpadom, ktorý sa bude používať ako stavebný materiál pri výstavbe ciest.

Tento projekt finančne podporila grécka vláda v rámci Fondu na obnovu Balkánu.

Jovica Veljučič-Kerčulj, prezident, Miestna agenda 21 pre Kostolac
E-mail: la21kostolac@ptt.yu

Členovia Slovinsko-rakúskej komisie pre rieku Dravu.
Autor M. Vogrin

a zástupcovia organizácie Global Water Partnership (GWP).

Milan Vogrin
E-mail: milan.vogrin@
guest.arnes.si

Zasadenie Slovinsko-rakúskej komisie pre rieku Dravu

Tento rok uplynie 50 rokov od založenia stálej Slovinsko-rakúskej komisie pre rieku Dravu. Komisia sa zaoberá manažmentom hospodárenia s vodou, energetickými a ekonomickými otázkami týkajúcimi sa oboch krajín. Komisia však nemá mandát zaoberať sa životným prostredím. Členovia Komisie sa stretávajú raz ročne, tento rok sa stretnutie konalo v meste Ptuj, najstaršom slovinskom meste, od 19. do 20. mája 2004.

Hlavným zámerom stretnutia bolo prehodnotenie doterajšej práce Komisie a stanovenie jej budúcich úloh, ktoré sú spojené s Rámcovou smernicou EÚ o vode.

Komisia prezentovala svoju prácu na tlačovej konferencii, ktorá sa uskutočnila v knižnici pod hradom Ptuj. Medzi účastníkmi tlačovej konferencie boli medzi inými: Janez Kopač, slovinský minister životného prostredia, územného plánovania a energetiky, Phil Weller, sekretár Medzinárodnej komisie na ochranu Dunaja (ICPDR), Herbert Wienerroither, prezident rakúskeho výboru v ICPDR, a Mitja Bričelj, prezident slovinskeho výboru v ICPDR.

Po tlačovej konferencii nasledovalo neformálne stretnutie vo vínnej pivnici, spojené s ochutnávkou lahodných vín. Na tomto stretnutí sa zúčastnili aj členovia DEF zo Slovinska

Zaujímavosti

Voda – viac živín v jednej kvapke

Štokholmský Medzinárodný vodný inštitút (SIWI) a Medzinárodný inštitút vodného manažmentu (IWMI) pripravili zaujímavú štúdiu nazvanú „Voda – viac živín v jednej kvapke“. Správa má 36 strán, ktoré sú rozdelené do šiestich zaujímavých kapitol. Kompletnú štúdiu môžete nájsť na webovej stránke www.emwis.org/documents/pdf/more_nutrition_per_drop.pdf (v angličtine).

Environmentálna interaktívna mapa

Svetová banka pripravila tzv. Environmentálnu interaktívnu mapu, ktorá je kombináciou klasickej mapy s informáciami o životnom prostredí a o environmentálne problémových regiónoch, spolu s uvedením nápravných opatrení. Mapu si môžete pozrieť na webovej stránke www.worldbank.org/nipr/Atrium/mapping.html (aj v angličtine).

5th International Conference on Shallow Lakes

6. – 9. júna 2005, Dalfsen, Holandsko. Viac informácií na: www.shallowlakes.nl

Pripravil: Milan Vogrin

Členovia DEF na Slovensku

DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie

Podunajská 24
SK – 821 06 Bratislava
Tel./fax: +421 2 455 240 19
Tel./fax: +421 2 456 402 01
E-mail: daphne@changenet.sk

SOSNA

Zvonárska 12
SK – 040 01 Košice
Tel./fax: +421 55 625 19 03
E-mail: sosna@changenet.sk

Bratislavské regionálne ochranárske združenie

Godrova 3/b
SK – 811 06 Bratislava
Tel./fax: +421 2 555 626 93
E-mail: broz@changenet.sk

Ochrana dravcov na Slovensku

Sekurisova 16
SK – 841 02 Bratislava
Tel./fax: +421 2 642 839 84
E-mail: dravce@dravce.sk

Spoločnosť na ochranu vtáctva na Slovensku

Mlynské Nivy 41
SK – 821 09 Bratislava
Tel.: +421 2 554 221 85
Fax: +421 2 554 221 86
E-mail: sovs@sovs.sk

O.z. Tatry

KEMI 627/5
SK – 031 04 Liptovský Mikuláš
Tel./fax: +421 44 553 10 27
E-mail: wolf@mail.viapvt.sk

Ľudia a voda

Čermel'ská cesta 24
SK – 040 01 Košice
Tel./fax: +421 55 799 88 06
E-mail: mvolvav@changenet.sk

Ako môžete prispieť do Bulletinu DEF?

Do Bulletinu DEF posielajte iba články informujúce o aktivitách alebo udalostiach, ktoré sa už uskutočnili. Nepíšte o plánoch vašej organizácie v budúcnosti. Jednotlivé články by mali byť v angličtine a nemali by byť príliš dlhé (najviac 200 – 300 slov). Ideálne je doplniť ich fotografiami a odkazmi na webové stránky.

V prípade, že máte záujem poslať svoj príspevok do Bulletinu DEF, vyžiadajte si podrobné informácie v angličtine na Sekretariáte DEF.

Povodie Dunaja

